

Naujienu Antroji Dalis

NR. 604

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

Juozės Augustaitytės - Vaičiūnienės credo

Poetė Juozė Augustaitytė - Vaičiūnienė š. m. Kovo 13 dieną jos 70 metų sukakties minėjimo proga pasakė čia spausdinamą kalbą.

Kas sakė, jog tautos kūryboje visuotinių idėjų nėra? Dainos posmelį, kurį čia pasakysiu, man pasiūlė aiškus balsas, nes jame glūdi visuotina idėja.

Vai mėtė laidė mane broliužėliai
Aukšniais obuolėliais.
Ašpuč, gegele, ašpuč, raiboji,
Lėk į žalią girelę.

Nutūpusiai nežinia ant kurios iš paskutinių šakų, prieš išlekiant į žaliąją girelę, apmėtytai aukšniais obuolėliais, sunku parinkti patį tinkamiausią atsakymą. Jų galėtų būti įvairių, arba tik tas, glūdintis pasakytame posmelyje. Programą stebėjau pašalinio asmens akimis. Kaip čia beprašnekčiau, vis tiek bus ne kitas, kaip tik senos mokytojos žodis, laimingiausiu savo gyvenimo laikotarpiu lydėjusios Jaunosios Lietuvos atžalyną į gyvenimą ir iš jo, jaunimo, pati mokiusis. Vėliau — tremties stovyklose Vokietijoje ir čia sekančios kiekvieną jo žingsnį.

Kiekvienam mokytojui, manau, didžiausia paguoda, kai paskui jį nelieka tuščios vietos. Mano mokiniai mano paliktą vietą ir dar daugiau yra užpildę su kaupu. Šios progos žodžių nieko nesiekiu mokyti, ir jį toki prašau priimti arba atmesti. Pati žinau, kad jis pagal dabartinę madą ne kiekvienos auditorijos būtų priimtas. Bet čia suėjusi mano tauta, manau ta, kuri mane pažįsta ir žino, ką aš galiu pasakyti.

Manau, ne nuopelnas nei gimti, nei ilgas metus gyventi. Ne nuopelnas nei darbas už gerą atlyginimą, nei turimos stumiančios ką nors veikti būdo savybės, nei bet koks talentingumas, nukreiptas ne ten, kur jis visai nieko neprideda — jeigu išeinama lygiomis ir nieko daugiau, kas priklausų nuo valios, ir svarbiausia, nuo aukos. Tai patvirtina ir talentai užkasti į žemę. Arba tuodu žmonės, iš kurių vienas kibirą vandens supylė į jūrą jai papildyti, o kitas

— ant kieme pasodinto medelio. Ar ne tą patį patvirtina žmonijos posakis „įmesta kaip į balą“.

Mano darbeliai, sakyčiau, kaip toje pasakoje aguonos grūdėliai, čia išrinkti iš pelenų krūvos našlaitę glojamos gerosios jėgos pagalba, visi yra kilę iš mano neramaus būdo. Tas būdas neleidžia man susitaikyti su likimu, dabartimi, jos paklusti, palikus joje savo pavergtą tautą ir sustabdytą valstybę. Tariant, neleidžia pasiduoti už status quo galybiškai propagandai ir nusilenkti šetonui. Man ir mano tautai turi būti, nors kurios galimos, atlygintos nuoskaudos ir grąžintas tėvų palikimas. Už pagrobtą tėvų palikiną nuo amžių yra keliamos visuose teismuose, dangaus ir žemės bylos. (Nuodėmės beaukiančios dangaus keršto).

Iš to mano neramaus būdo kyla šie, manau, teisingi, norai, atvirksčiai proporcingi jėgoms juos įvykdyti. Iš čia mano tragedija, prieštaraujanti šalia jos einančiai komedijai.

Mano partija buvo ir yra mano tauta, suprasta iš dalies maironiškai, kaip jis išdėstė savo Jaunimo Giesmėje. „Tas ne lietuvis, kurs jos būdo, jos žemės dainų nemylės, nevertas, kai patys sūnūs žudo, kas verta meilės ir garbės“... Šiai tiesai patiprinti mes turime du Vincus — Kapsą ir Kapsuką. Jiedu abudu Vilkaiviškio apskr. kilimo, ūkininkų vaikai, mokėsi Marijampolės gimnazijoje, toje pačioje Seinų Kunigų seminarijoje, abudu pašalinti dėl stokos pašaukimo, bet ne dėl to paties. Tačiau jeigu Vincas Kapsas — Kudirka būtų gyvenęs Laisvės kovų metais, būtų susitikęs, manykime, Vincą Kapsuką Mickevičių priešingame fronte, atvedusį svetimą kariuomenę į Vilnių ir pasiryžusį Lietuvai neduoti atsikelti savarankiškam gyvenimui, o paskandinti ją Rusijos ir jos komunizmo pelkėse. Tarp šimtų tokių pavyzdžių prisimintinas pavyzdys A. Sniečkaus ir jo motinos. Ši pažiūra man padeda nustatyti ryšį su mano tauta. Ir aš skiriu nuo Kristaus vietininko pažiūros, prasidėjusios su Jonu XXIII-ju, kuris žinojo, jog Kristaus karalystė „ne iš šio pasaulio“ ir Stalino dukteriai padovanojo rožinį (rožančių). Mes, rodos, dar kovojame ir už savo žemišką tėvynę — karalystę.

Tai ir nepriklausomybės laikais visų mano norų noras, kad išpančiota tauta kuo greičiausiai išaugtų iš vergijos ir baudžiavų palaikų, nusivilkų prievarta užvilką svetimą rūbą,

Pavasaris? Vaikai džiaugiasi pirmomis gėlytėmis

plėstųsi iš savo šaknų savais ūgiais, kaip tiedu Čiurlionio karaliai, surastų tikruosius kūrybos šaltinius, kad visas kraštas išsiskotų į turtingą, savitą, šviesų, darbštų kraštą, kurio gyvenimo vertė ir savitumas būtų toli matomas. Nespėta.

Dabar, kai tauta gyvena ir, kiek įmanoma, kuria uždaryta kalėjime, kai verčiama bendradarbiauti, net savo rankomis išplėsti imperijos neišdirbtų plotų plėšinius, ir bus verčiama, kol vėl galutinai bus užvilktas ne tik svetimas rūbas, bet ir svetima dvasia, aš nedrįstu jai linkėti nei kantrybės nei išvermės. Ji neišpasakytai sunkiose valandose šaukusi pagalbos ir iš niekur neprisišaukusi, liks tokia, kokia gali likti, viena pati perėjusi ugnį ir vandenį. Aš tik galiu jos šventiesiems melstis ir pasiduoti jos teismui.

Manau būtų naudinga, kad koks didelis autoritetas savo jėga čia mums palinkėtų kantrybės ir išvermės. Kad parodytų ir įtikintų, jog tie, kurie radę kosmopolitizme, tarptautiniškume žavesio, iš tikrųjų eina ne į kosmopolitizmą: tas kosmopolitizmas, tarptautiniškumas, man rodos, yra tik iškilis, atkreipiantis į save savųjų akis, priemonė pereiti į kitą tautybę, mūsų dabartiniu atveju patogesnę, „platesnę“. Juk nei tarptautinės žemės, nei kalbos, nei valstybės iš tikrųjų nėra. Amerika nėra kosmopolitinė — tarptautinė valstybė. Net Sovietų sąjunga, turėdama vieną galvą ir tos vienos galvos visų kitų plaunamus smegenis, yra rusiško komunizmo valstybė, sparčiu žingsniu žengianti į nacionalizmą.

Antra vertus, tautybės sąvoka nėra nei didelė, nei maža, nei platesnė, nei siauresnė. Jeigu ją laipsniuotume, tai tik vidine jėga. Atsimintinas Suomijos su Sovietų Sąjunga karas. Kuriai šaliai net praktiškasis pasaulis, neskiriant nė bolševikijos, vienu balsu pripažino didybę. Ir mūsų tautos čia didin-

gumas ar jos sumenkėjimas priklauso nuo mūsų pačių.

Visa to akivaizdoje mums patiems čia pasilinkėtina išsitiesti visu lietuviškumu ir tautinės kūrybos ūgiu, nebijoti būti savo tautoje per dideliais, kad jau kiek paūgtelėjus, jau reiktų išieiti kitur. Tegū tie kiti mūsų didžiuosius pamato iš mūsų tautos, bet ne užsidėjusius nematomomis neatpažįstamomis kepurėmis. Vydūno žodžiais tariant, likti sau žmonėmis.

Keletas atskirųjų. Sakysime, Čikagos Lituaništinį pedagoginį institutą lanko ne 12—20 studentų, bet nors šimtas, neakivaizdinį dar daugiau. Vietos universitetuose lituanistiniai semestrai pilni. O į Vasario 16-tosios gimnaziją laukia eilė jaunų mokytojų atlikti tautinę tarnybą — pabūti po metus kitus ten mokytojais. Joje mokytojai ne šimtas, bet trys ar penki šimtai mūsų atžalyno, kurių tarpe ir atbėgusių iš už geležinės sienos, nepalaimintų tenai eiti aukštesnius mokslus.

Kiek esu išsikačijusi iš gaunamų laiškų ir kiek pati suprantu, tai būtų tautai laikytis savos tautybės didžiausia atrama, sustiprinimas ir visokeriopa viltis. O ir pats bendrų bendriausias su tauta ryšys ir bendradarbiavimas, be to kiek dabar galime privatiškai bendradarbiauti. Bet čia reikia jau ir aukos. Tuo tarpu kaip jokios aukos nereikia, o dar prideda prie savęs tariamo pasiplatinimo ir pasididindimo dabar pasiformamas iš propagandininkų rankų kai kurių mūsų „iškilųjų“ bendradarbiavimo būdas.

Nekaltinu ir nesmerkiu to jaunimo, kuris didžiuojasi likęs tik su viena krašto kalba, ir lietuviška knyga jam neesamas daiktas. Jeigu taip yra, tai parodo, kuo jis buvo maitinamas tėvų namuose, kad nepavėdėtas nei į lietuviškas pamaldas, nei į mokyklėlę, nei organizaciją... Bereikalingas ieškojimas kelio lietuviškai spaudai į visuomenę,

(Nukelta į 2 psl.)

Sniečkaus ir jo motinos

OKUPOUOTOJE LIETUVOJE MIRĖ PROFESORIUS PRANAS MAŽYLIS

1966 m. vasario mėn. 28 dieną, eidamas aštuoniasdešimt antruosius metus, pusantrų mėnesio sunkiai pasirgęs, Kaune mirė medicinos daktaras, profesorius, akademikas Pranas Mažylis. Kovo 2 dieną, dalyvaujant gausiai Kauno visuomenei, artimiesiems ir giminėms, Pranas Mažylis buvo palaidotas Petrašiūnų kapinėse (netoli Kauno).

Dr. Pranas Mažylis gimė 1885 m. sausio 24 d. Šileikių kaime, Skapiškio valsčiuje, Rokiškio apskr.

Gimnazijos mokslus ėjo Liepojuje ir jau vyresnėse klasėse, kartu su Antanu Purėnu, kuris paliko visą amžių jo artimas draugas, Feliksu Bugailiškiu, Jonu Bilūnu ir kitais, dalyvavo lietuvių moksleivių socialdemokratų slaptame ratelyje.

Jau apie 1902 m. Kupiškio ir Troškūnų apylinkėje pradėjo organizuoti slaptas jaunimo kuopeles, platinė lietuvišką revoliucinę spaudą.

1904 m., baigęs gimnaziją įstojo į Petrapilio universitetą studijuoti medicinos mokslų, bet, dėl prasidėjusio Rusijoje revoliucinio sąjūdžio, teko juos nutraukti.

Sugrįžęs Lietuvon, Pranas Mažylis apsigyveno Panevėžyje ir atsidėjo vien revoliucinei veiklai prieš rusų caro valdžią.

K. Bielinis savo knygoje "Penktieji metai" Praną Mažylį charakterizuoja kaip ryžtingą ir veiklą, bet atsargų revoliucijos veikėją.

1905 m. vasario mėn. jis pirmasis Kaunijoje suorganizavo prieš rusų caro valdžią manifestaciją Kupiškyje, kur K. Bielinis pasakė "pamokslą" - prakalbą. Tais pat metais gegužės mėn. dalyvavo socialistinio jaunimo suvažiavime Kairiškiuose (Sirutavičių dv.). Vasaros metu Panemunėlio — Skapiškio apylinkėje jis vadovavo žemės ūkio darbininkų streikams dvaruose.

Pranas Mažylis dalyvavo ir bendroje lietuvių, ne tik socialdemokratų veikloje. Jis pasireiškė ir Vilniaus Didžiajame seime. Be to, kalbėjo Lietuvos socialdemokratų partijos Vilniuje surengtame mitinge.

Įsigalint reakcijai Rusijoje, atsigavo caro valdžios agentai Lietuvoje, prasidėjo revoliuci-

jos veikėjų areštai, Pranas Mažylis pateko kalėjiman; kalėjo Ukmergės ir Kauno kalėjimuose. Išleistas iš kalėjimo už užstatą, Pranas Mažylis, dabar svetima pavarde, vėl slapta pradėjo veikti. R. Klajūno ir Raudonkrūtinio slapyvardžiais bendradarbiavo Naujoje Gaidynėje.

1907 m. Pranas Mažylis su kitais socialdemokratų partijos veikėjais pasidarbavo, kad Rusijos valstybės antroji dūmė Kaunijoje būtų išrinkti lietuviai socialdemokratai.

1908 m. emigravo į Austriją ir vėl tęsė Krokuvos universitete medicinos mokslus, kuriuos baigė 1913 m.

Taciau tada dėl politinių sąlygų negalėjo sugrįžti į Lietuvą ir dar ketveris metus teko dirbti Krokuvos universiteto klinikoje asistentu.

1917 m. vokiečių vyriausybė dr. Pranui Mažyliui leido grįžti į okupuotą vokiečių Lietuvą ir apsigyventi Panevėžyje bei verstis gydytojo praktika.

Steponas Kairys savo atsiminimuose — Tau, Lietuva — rašo, kad jau 1917 m. rudenį dr. Pranas Mažylis dalyvavo Vilniaus lietuvių konferencijoje, paskui Lietuvos socialdemokratų partijos pasitarime.

1918 m. baigėsi pasaulinis karas. Vokietijai pralaimėjus karą, Rusijos bolševikai mėgino atgauti caro laikytas svetimas teritorijas ir jie veržėsi Lietuvon. Tuo metu dr. Pranas Mažylis gyveno Panevėžyje, jis nesisiderino okupantų bolševikų politikai, bet paliko ištikimas socialdemokratas.

V. Kapsukas, rašydamas apie tuometinius Lietuvoje įvykius, ryšium su bolševikų invazija į Lietuvą, dr. Pr. Mažylio veiklą taip nusako: "Idomios buvo lietuvių socialdemokratų kalbos — daktaro Mažylio ir Valiuko. Tai buvo vien bolševikų purvais drabstymas" (V. Kapsukas, Pirmoji Lietuvos proletarinė revoliucija ir Tarybų valdžia 1958 m. 162 psl.).

1920 m. dr. Pranas Mažylis nuolatinais apsigyveno Kaune ir daugiau atsidėjo medicinos mokslui, pradėjęs dėstyti ginekologiją Aukštuose Kursuose. Paskui nuo 1922 m. ligi 1941 m. Lietuvos univ. prof., ginekologijos katedros vedėjas. Nuo 1944 m. ligi savo mirties jisai buvo Kauno medicinos inst. ginekologijos katedros vedėjas. Nuo 1946 m. Lietuvos mokslų akademijos narys.

Per 45 metus dr. prof. Pranas Mažylis yra parengęs didelį būrį Lietuvai gerų daktarų ir daug ginekologijos specialistų. Be to, ilgus metus vadovaudamas Raudonojo Kryžiaus ligoninei, įsteigė akušerių ir gailingųjų seserų kursus. Dalyvavo gydytojų profesinėje veikloje, bendradarbiavo specialėje spaudoje, daugiau Medicinos žurnale, Lietuvos gydytojų suvažiavimuose skaitė paskaitų. Prof. Pr. Mažylis buvo vienas steigėjų d-jos kovai su vėžio liga. Jis

ZALSVOS AKYS

Nežiūrėk į mane
Viena jūros akim.
Zvilgsnį meskie abiem,—
Ir atvira širdim.

Zalia katės akis
Tur 7 mirties šydus.
Bet laimė prasidės,
Atvirumui sužydus.

Mes turim išmatuot
Tavo akių gilumas,
O vėliau perdekoruot
Šių dienų tuštumas.

M. Rungys.

buvo pasistatęs moterų ligų privačių kliniką, bet 1940 m. bolševikų valdžia ją nusavino.

Nepriklausomoje Lietuvoje prof. dr. Pr. Mažylis, nors aktingai nedalyvavo politikoje, tačiau jis rėmė socialdemokratų veiklą, jų spaudą, socialdemokratų moksleiviją, politinius kalinius. Vytauto Didžiojo universitete buvo įsteigęs savo vardo studentui medikui stipendiją.

Prof. dr. Pr. Mažylis Lietuvoje garsėjo ne tik kaip geras universiteto dėstytojas, bet ir žymus moterų ligų gydytojas.

Kasdieniniame gyvenime prof. Pr. Mažylis buvo kuklus, visuomet nuotaikingas, kupinas energijos ir sumanymų, malonaus būdo, išlaikyto charakterio, blaivus — visai nėgėrė ir nerūkė, ryžtingas ir drąsus.

Okupacijų metu yra parodęs drąsos ir humaniškumo ar tai gelbėdamas žydų tautybės žmones nuo nacių, šelpdamas politinius kalinius, nepaisant kas juos kalina.

Pranas Čepėnas

AR PUŠKORIŲ PAVARDĖS KILO IŠ "PUŠKARNIOS"?

Vykstant Polocko gatvė N. Vilnios link, penktame kilometre nuo Vilniaus takuėiu pajėjęs į dešinę, atsiduri pavėsin-game pušyne, o kiek toliau — ant Vilnelės kranto, iškilusio apie 60 m aukščio. Nuo šio skardžio atsiveria įspūdingas slėnis, priaugęs medžių ir pristatytas abipus Vilnelės trobesių. Tai sena Puškorėjų gyvenvietė, anksčiau vadinama Puš-karnios (liejyklos) vardu. XVI a. čia veikė didelė ir gerai įren-gta ginklų gamykla. Ją slėpė gili dauba ir šintamečiai medžiai.

Dar teberiogso užsilikę tos gamyklos kanalai, bebaigias užželti. Čia buvo užtvėnkta Vilnelė ir pajungta patrankų liejyklos mechanizmas sukkti bei sunkiems daiktams kelti. Ant kanalo kranto stūkso buvusio gana didelio mūrinio pastato griuvėsiai — paskutiniai tos ginklų gamyklos liudininkai.

Pasakojama, kad ginklų gamybai vadovavo puškorėiai — patrankų liejybos meistrai. Dar-bus vykdė prityrę kalviai ir jų parankiniai, o žaliavą vežė ir kitus darbus dirbo darbininkai — baudžiauninkai. Fabrikas gamino įvairius karo ginklus. Svarbiausia — pabūklus, kurie pasižymėjo aukšta kokybe ir kėlė užsienio ginklų specialistų susidomėjimą. Ano meto Lietuvoje tai buvo vienintelė ginklų kalvė, turėjusi net ats-

JUOZES...

(Atkelta iš 1 psl.)

jeigu vaikams nebus išgrįstas kelias į lietuviškumą.

Nematau jokio reikalo, nuopelno ir dabartiniame mūsų gyvenime naudoti bendradarbiauti su okupantu, žalojant nepriklausomos Lietuvos veidą vis tiek kuriam prezidentui vadovaujant, būtų ta baisioji nelaimė ištikusi. Jeigu iki čia pabėgę ir atsikusę atgal, pamatę kai kurias klaidas, neskiriant nė savo pačių, pasijutome išmintingi, tai, manau, tą išmintį tinka čia sunaudoti. Man, asmeniškai, nepriklausomybės laikotarpis paliko lietuviško stiprėjimo, laisvos jaunos valstybės spartaus augimo šviesiu simboliu.

Kaip jau minėjau, mano darbeliai nėra kilę iš kokios nors panašios į partizanų aukos, tai jų darbų, nelaikau išsiskiriančiu nuopelnu, o tik efiniausių reiškiniiu. Dėl to ši valanda sutikti man buvo sunku ir koku-tu. Jeigu mano broliai ir sesers iš arti ir toli apmėtė mane aukšniais obuoliais, jiems visiems ačiū! Nutilti dar nenoriu. Kai neišvengiamai pasitrauksiu iš bet kokių aikščių ir liksiu viena su savo 70-čia ir daugiau, jais džiaugiuosi, ir man bus gera, nes jie yra iš Lietuvos sodų.

Naujųjų Lietuvos sodų atžėlimu, pražydėjimu ir vaisiais tikiu ir žinau, kad Lietuva išeis į laisvės vieskelį, o juo į didelę ateitį.

Kadangi šių laikų čia Maironis galutinai dar neišryškėjo, o p. Bradūnas mane pavadinęs senosios kartos žemlininke, tai prikeliu iš kapų milžinų senąjį Maironį.

O vienok Lietuva prisikels gi

kada:

Neveltui ji tiek iškenčėjo...

Tik į darbą eina žau, tik mylėkim karščiau.

Lietuviai, padėinkim žemei...

kirą didelį patrankoms išbandymo patirimams atlikti.

Pasakojama, kad liejykla stovėjusi dar iki XVIII-XIX a. ir jos kai kurie mechaniniai bei ūkiškais prietaisais naudojėsi švedų, Petro, o vėliau ir Napoleono karo daliniai, remontuodami savo patrankas. Liejyklos gamybos, čia buvo įrengtas ir ginklų fabrikas, kuris gamino pirmojo pasaulinio karo ginklus (M. ir G.) V. Šaulys

Zinomi d
veikime
Prašykite j
nėje ar "T
sykit
PARTOL
11815 So. U
Chic

kingo
metu
JUOSUO-
TAI SU
METU
IU,
LA
ie vaisti-
arba ra-
su:
TS CO.
Dept. L.
23

CHICAGO
MODERNE
BUCC
WILL
AND
83rd and W
WELLOV

SLAS
DARZA-
ZAS
INN
OVE
ngs R
23

JONAS KAUNAS

KAS PAMATYTA?

Ar vertybių mastai amžini?

Apžiūrėjęs Jono Rimšos parodą, prisimenu vieną jauną dailininką. Jaunuolis virtuoziškai valdo tapybos ir paišybos instrumentus. Į jo parodą įėjęs pajunti neregėtą — nepatirtą pasaulį — lyg kokią barokišką šventovę, nors darbai abstraktiški. Dabar šis meistrukas atrodo lyg užmirštas. Tačiau jo talentas neginėtytas.

Yra dailininkų, kurie įsivelia į problemas, kurioms spręsti jiems trūksta gabumų, kantrybės ir laiko.

Į Rimšos parodą įėjęs, taip pat pajunti naują pasaulį. Ne barokiška šventovė, bet niūri, iškilminga ir grakšti, Pirinųjų pusiasaliui būdinga, dvasia. Pajunti pietų Amerikos dailininko ranką.

Iš kūrybos temų atrodo, kad Rimša mėgsta keliauti ir stebėti gamtą bei žmones. Asmuo su platėjančia patirtimi nuo gyvenimo neatsilieka.

Iš nugirstų pokalbių patirta, kad Rimša anglų kalba kol kas nesinaudoja. Sako, kad nebuvo laiko mokytis angliškai. Pasirinkta profesija jam esanti pirmoje vietoje, o mokslas antroje. Jis labai daug skaitęs knygų. Tik ispanų (gal ir portugalų?) kalba. Kultūros istorija ir etnografija, kaip matyti, yra jo mėgiamiausios sritys. Jis domisi ir astronomija.

Štai ką nugirdau ir jo šnekų apie migracijas ir kultūras. Ledynų laikotarpis buvo prieš maždaug 15,000 metų. Per Beringo sąsiaurį Azijos žvėrys judėjo į Amerikos kontinentą. Pasakui žvėrys judėjo žmonės. Toliau, šie gyviai slinko į pietus, ieškodami gausesnių ganyklų.

Toliau, kontinentui atšylant, angmenijos juostos riba slinko į šiaurę. Kartu su šiuo procesuėjo žvėrių ir žmonių slinkimas į šiaurę.

Archeologai konstatuoja, kad primityviškesnės Amerikos kultūros atsirado toliau pietuose prieš maždaug 10,000 metų. Pažangesnės kultūros atsirado prieš maždaug 5,000 metų toliau šiaurėje. Išėina, kad kultūros keliauja kartu su augmenimis ir žvėrimis.

Amerikos indėnai yra mongolų kilmės. Jų sukurtos kultūros yra mongolų kultūroms giminingos. Indėnų demonai esą gerokai giminingi Kinijos ir Tibeto demonams.

Vienas pašnekovas įsiterpė su klausimu:

— Kodėl indėnų nosys, iš šono žiūrint, atrodo ne mongoliškos, bet semitiškos? Ar Tamsta nepastebėjai indėnų kultūrose egiptiškų ar arabiškų elementų?

— Galėjo būti vandens kelių ryšys tarp Amerikos ir kitų vietovių, paaiškino Rimša. Jis randa, kad indėnų kultūrose yra šiek tiek orientalinų (iš Vidurinių Rytų) elementų.

Iš šitų šnekų supratau, kad Rimša yra intensyviai studijavęs žmogaus istoriją. Šitos žinios jam turėtų padėti puikiai suprasti meno principus.

Jo kūryba šakojasi pagal turinį ir formą. Yra peizažai ir portretai. Kaip matyti, jis domisi gamta su žmogaus sodybomis arba figūromis. Tam tikra paveikslų grupė su fiestomis — šventėmis arba šokančių asmenų su demonų kaukėmis — diablados, yra skirta tradicijoms interpretuoti.

Nugirdau Rimšą tariant, kad jis turi daug portretų užsakyimų? Šituo jo pasisakymu galima tikėti, nes jo talentas, ekspertų vertinimu, yra palinkęs į žmogaus vaizdavimą.

Iš formos nesusipratimų bei konfliktų gimusi linijų akrobatika, kurios ištikimiausias vergas yra P. Picasso. Rimšai ne dogma. Jo bandyta vieną kitą peisažą geometriškai stilizuoti, ir grįžta prie "natūraliųjų kreičių".

Mano klausiamas, jis išsitarė, kad pirmiau portretus atlikinėdavo klasišku stiliumi. Toliau, jis savo ranką "sumodernino".

Perspektyvos karalystė baigia savo dienas. "Dviejų matavimų" forma įsigali. Šita forma įkvėpimą semiasi iš senojo Egipto kapuose išlikusių sieninių paveikslų. Senojo Egipto paveikslai dabar mus traukia labiau, negu senovės graikų vazų paveiksluose matomi mėsingi medžiotojai (juodos ekspresionistiškai išraižytos Atėnų figūros iš V šimt. pr. Kr.) — skulptūros imitacija. Gali būti, kad šitas skonio perversmas kyla iš nesenai prasidėjusios ir dar nepasibaigusios revoliucijos architektūroje (gelžbetonis išstūmė skliautus).

Labai įdomiai "dviejų matavimų" principą jis pritaikė aliejiniam portretui Niña con Flor (Nr. 12). Čia kūno fasadas ir veido profilis rodo lyg ir duoklę Egipto senovės tradicijai. Egipto meistras žmogaus galvą sienose vaizduodavo iš šono, o kūną iš priešakio.

Vienas ne lietuvis ekspertas labai aukštai vertina aliejinį Rimšos paveikslą Nr. 22 Las Bañistas (žr. Naujienos II — 5, II dalis). Tos trys nuogos merginos man truputį primena antikinę statulą — Trys Gracijos — kuri apgieda žydinčią jaunystę. Rimšos kūrinyje jaučiu dramatišką įtampą. Trijų merginų dėmesys sutelktas į kokią nors labai aktualią temą, pvz., moterystės problemą. Klūpanti mergina atrodo lyg scenos centre. Susižinojimas tarp merginų eina ne žodžiais, bet gestais. Gėlės rankose sako: čia reikalas rimtas.

Akvarelės darbuose galima įžvelgti meistro eksperimentus. Dviejų moterų veidai (Manuchita) schemiški, bet individualumas juose dar juntamas. Bañistas Nr. 2, Bañistas Nr. 4 ir kituose akvarelės paveiksluose matyti beveidžių figūrų grupės. Šituose darbuose meistro talento energija galėjo būti sukoncentruota žmogaus judesiu studijuoti.

Nemeluojta tie, kurie taria, kad teptuku galima muzikos me-

lodiją išreikšti. Tačiau tai tik vaikų pasaka. Aš iš Rimšos parodos įsitikinau, kad teptuku galima išreikšti žmogaus judesį. Tai yra problema, kurią spręsti daug tapytojų mėgino, bet ligi šiol neišsprendė. Pozos prastinimas rodo tik formos lėkstinimą, bet ne problemos sprendimą. Isadora Duncan dailaus judesio, pozos ir grupės kompozicijos mokėsi iš kai kurių skulptūros pavyzdžių, bet ne iš tapybos paveikslų.

Grįžkime dar prie Rimšos portretų. Anahí (Nr. 20) atrodo puikus, bet figūros poza nepilnai mane įtikina. Man kyla įtarimas, kad ji "per gerai pozuoja". Serenidad (Nr. 6) išreiškia tokią natūralią melancholiją, kad primena "karalaite, kuri niekad nesijuokia".

Aliejaus portretų stiliaus pagrindas yra klasiškas. Detales eliminuodamas, meistras išsivaduoja klasicizmo varžtų. Toliau, jo patyrusi ir vikri ranka išgana veido individualumą ir pozos gyvumą. Deja, ribos reikiškos ir čia. Ši tuose individuose technika reikiškos tobuliau, negu aliejaus grupėje Bañistas.

Čiurlionio Galerijai Rimšai bus padovanojės ar tik ne geriausia savo kūrinių — Margot (aliejus).

Parodoje susitinka du bičiuliai: žinovas ir neišmanėlis. Žinovas klausia:

— Ką tu sakai apie šią fiestą?

— Ką aš galiu pasakyti, Pietų Amerikos nematęs. Jeigu pats bent kiek pažinčiau anuos kraš-

tus, tai galėčiau tarti, kiek šita fiesta autentiška — atsako neišmanėlis.

— Tai tu tik turiniu domiesi. Reikia formos žiūrėti, nežinėli. O tie raudonieji velniai ar gražūs? Ar norėtum juos laikyti savo miegamajame?

— Tokias raudonas raguotas baidyklės į savo guolio patalpą nepriimčiau. Tačiau aš jas nuširdžiai rekomenduoju Mėlyniesiems Angelams (čikagiškiams gerai žinomas naktinis kampuotis, kur užaina pinigingi asmenys).

— Šitą sykį tu, nežinėli, gerai pasakei. Šitai ir laikykis.

Įsižiūrėjęs į Jono Rimšos kūrybą, ryškiai prisimenu skulptorių Antaną Jucaitį (Liet. Enc. t. IX, p. 507). Nepaprastų dalykų apie šitą išmirusios generacijos asmenį išgirdau, mažiukas būdamas. Jo tėviškėje esu matęs jo darytą spintą, kurios durys popuoštos išdrožintų žuvelių pora, simetriškai sustatyta. Vienoje Kiaulupių kaimo sodyboje man rodė A. Jucaičio gražiai padarytus rėmus paveikslams. Toje pat sodyboje matydavome dekoracinį kryžių, iš šipuliukų suramstytą, 1 pėdos aukščio ir ½ pėdos pločio. Tik A. Jucaitis šitokį kryžių padaryti galėjo.

Iš trumputės jo biografijos ir artimųjų giminių papasakotų nuotrų galima lipdyti nors šitokį dailininko likimo vaizdą:

1. Nuo tėvynės atsiskyres. Kažkoki prietariai trukdo laikyti ryšį su savo tautiečiais.

(Tęsinys 4-me pusl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams medžiagų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILLJONUS dolerių savo apdraustiesiems nariams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS neieško pelno, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokio amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokeskis \$2.00 į metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijų. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

KAS PAMATYTA...

(Atkelta iš 3 psl.)

2. Gimtosios sodybos šulinio svirties vaizdas iš atminties neišnyksta.

3. Nepasotintas gimtosios aplinkos ilgesys trukdo domėtis Vakarų Europos aplinka.

4. Pažįstamųjų asmenų ratelis nyksta. Dailininkas užsideda savo būties gelmėse.

5. Dailininkas nedėkingame Paryžiuje sėdi ir verčiasi nedėkingu amatu.

6. Dailininkas atliekamam laiku iškala — išdrožia žmonių biustus ir paukščių figūras. Stilius — lietuviškai užkonservuotas renesansas. Šiais darbais jis išgieda savo gimtinės ilgesį. Mažytis dailininkui pritariančių akių — pasenusios romantikos išpažintojų — ratelis baigia išmirti.

7. Ką laimėjo sovietų ambasada, užgrobdama mirusio dailininko kūrinių sandėlį?

— Kol inventoriaus neturime, sunku ką nors konkretaus tarti. Vis dėlto mums, lietuviams, būtų įdomu.

Gražus darbas tų asmenų, kurie suartino Joną Rimšą su Šiaurės Amerika. Dvi savaitės (I. 29 — II. 13) Čiurlionio Galerijoje jo kūrybai apžiūrėti skirtos pasako daugiau, negu tarškancios atidaromosios šnekos.

Yra dalykų, kurių svečias iš Pietų Amerikos gali pamokyti, ir yra dalykų, kurių jis gali pasimokyti.

Ne vien tik Pietų Amerikoje gema gražios moterys. Ne vien tik Pietų Amerikos dailininkai turi akis.

Čia mūsų tarpe yra ir Manetai ir Monetai (A. Varnas ir M. Sileikis). Ir Van Gofai (P. Kiaulėnas ir J. Akstinas, kurie nebe gyvena) ir Pikasai (K. Žaromskis).

Svečias turi daug ką pasakyti, bet jis šnekėti nemėgsta. Iš jo didžiosios patirties kažkas vadenasi.

Viena šmėkla taria žodį mūsų estetikos dogmatikams, kurie mato ekspresionizme šizofreniją, o abstraktizme XX šimtą, gėdą:

— Estetikos dogma yra dailės talento priešas Nr. 1.

Kita šmėkla taria žodį mūsų simbolio entuziastams:

— Simbolis yra moderniesiems poetams gera priemonė išgarsėti, tačiau moderniesiems dailininkams simbolis, iš savo vėžių išvažiavęs, yra nedėkinga avantiūra. Jei tau, lietuvi, simbolis taip rūpi, pririšk jį prie kokios nors tradicijos. Tada simbolis tarnaus tau, kaip priristas šunelis.

Trečia šmėkla taria žodį meistrams, kurie savo forma nepatenkinti:

Jei tu spalvomis turtingas, maištaujančiais klasicizmo vaiškais: ekspresionizmu ir kubizmu nepasitiki. Impresionizmas ligi šiol nenuskriaudė nė vieną spalvų meistrą. Jei visos šitos scovės tave apvylė, pasišauk abstraktizmą pagalbon.

Inž. Mikalojus Ivanuskas

"Miško klasika"

(Iš dabartinės parodos Clevelande St. John kolegijoje)

Čikagos Meno Instituto parodą 'The school of Paris' užsidarys III. 27. Katalogas su labai įdomiais komentarais įsigyti vertas.

6. Matisse paveiksai rodo jo 1912—16 metų kūrybą. Spalvos meistriškos. Piešinys klasiškas, bet labai stilizuotas. Kompozicija meistriška.

Rafinuotame jo paveiksle 'The Maroccans' stilizavimas nužengia ligi abstraktizmo. Yra trys objektų grupės su skirtingomis spalvomis, konturais ir prasmėmis. Tarp šių grupių juodas fonas — tuštuma. Komentatorius aiškina, kad grupių sąveiksmis šią tuštumą gaivina.

14 P. Picasso paveikslų rodo jo kūrybos lūžius. Būdamas nepaprastas kompozicijos meistras, jis lanksto savo formą nesivaržydamas. Kiekvienas jo paveikslas originalus, ir atskleidžia kokią nors staigmeną.

Head of a Peasant (1906) atliktas klasiškai. Veido išraiška pagauta tiksliai. Bust of a Woman (1906) jau be išraiškos. Prasideda geometriškas linijų stilizavimas. Pradedama reikštis primitivų statulų ir kaukių įtaka.

Woman with Pears (1909) yra vienas pirmųjų subrendusio kubizmo pavyzdžių. Prieš šią atradimą Picasso uoliai ieškojo "trečiojo matavimo" — paveikslų gelmės, kuri portretuose reikšėsi "skulptūriškumu". Kubizmo elementai užsimėzgė P. Cezanne kūryboje.

G. Braque mažiau "geometriškas". Jo portretas Seated Nude (1926) atliktas ekspresionistiškai. Ajax (apie 1950) yra grafiška — kubistiška archainio graikų ir etruskų meno interpretacija. Jo kubizmas skęsta piešinio puošnume. Verta pama-

tyti jo Woman at an Easel (1936).

Kubisto J. Gris Still Life with Glass of Beer (1914) yra atliktas įvairiomis priemonėmis, įskaitant kolažą. Darbėlis meistriškas.

F. Leger, griežtai plotą skaldydamas kampais ir kreivėmis, o ploto sekcijas dažydamas disonuojančiomis spalvomis, neigiamai interpretuoja pramoninį miestą (The City 1919). Woman with cat (1921) tuo pat stiliumi suskaldytas, bet nuspalvintas tik juodu — baltu. Išeina beveidė "nuasmeninta" figūra.

P. Bonnard Nude in Bathroom (1932) minkštu piešiniu ir vir-

pančiomis spalvomis atrodo paskendęs saulės šviesoje — impresionizmo broožas. Čia meistras apdainuoja savo šeimos laimę ir idiliškai pristato žiūrovui savo žmoną ir jos šunelį. Šunelis po paveikslą centru, o jo siluetas klasiškai išsiskiria iš visumos — ekspresionizmo broožas. Elegantiška figūra iš centro nustumta į šoną — abstraktiškas nuasmeninimas.

A. Modigliani — Flower Vendor (1917) remiasi spalvų ir kontūrų kontrastais, per kuriuos išryškėja kilnus švelnus mergytės veidas.

Ch. Soutine Man in a green Coat (1921) — figūra, lyg koks (Pabaiga 5 psl.)

IŠVAKARĖSE 36 VEIKLOS METŲ JUBILIEJAUS GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

Seniausiai ir viena iš pirmiausiai įsteigta siuntinių siuntimo firma visose Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir turinti tarptautinę sutartį su VNESPASYLTORG įstaiga siūsti siuntinius į įvairius U.S.S.R. vietoje.

Mes norime atkreipti dėmesį savo klientų ir kitų, kurie yra suinteresuoti siuntinių siuntimu, į labai didelį pasirinkimą turimų prekių bei įvairių gaminių mūsų pagrindinėje įstaigoje ar jos skyriuose.

SPECIALIAI SUMAŽINTOS KAINOS JUBILIEJAUS PROGA

Garantuojamas greitas ir saugus siuntinių pristatymas jūsų giminėms bei artimiesiems įvairiose U.S.S.R. vietovėse. Saugumas garantuojamas visais atžvilgiais. Garantuojame, kad gavėjui nereikės jokių papildomų mokesčių mokėti. Tuojau pasiunčiame oficialų kvitą už paštą gautų siuntinių. Vėliau gausite kvitą su gavėjo parašu. Siuntiniai gauti paštu išsiunčiami 24 valandų laikotarpy.

Teiraukitės siuntinių reikalais mūsų įstaigoje ir prašykite katalogų.

CENTRINĖ ĮSTAIGA:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

716 WALNUT STREET

Philadelphia, Pa. 19106

Phone 215 - WA 5-3455

ĮSTAIGOS SKYRIUS NEW YORKE:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

220 PARK AVENUE — Corner 18th Street

New York, N. Y. 10003 — Phone 212 - 982-8410

Kreipkitės į mūsų įstaigos skyrius, kurie yra visuose dideliuose Jungtinių Amerikos Valstybių miestuose.

KAS PAMATYTA...

(Atkelta iš 4-to psl.)

kalnas, įsilieja į fono visumą. Virpančios linijos iškraipytos bei išklaipytos. Teptuko brūkšniai nenutrūkštami ir ritmiški. Išraiška dinamiška ir tragiška.

Tendencijos į realizmą.

Visi esame surrealistai, kai miegodami sapnuojame. Tuo metu mūsų pasąmonė savotiškai interpretuoja dienomis patirtą realybę. Sapnas po pat savo atsiradimo atrodo įtikinamai realus.

Surrealizmas yra truputį jaučiamas Picasso paveiksle Girl Reading (1934), daugiau Woman by the Sea (1929). Aiškūs surrealizmo pavyzdys yra jo Head (1927) su dviprasmybėmis: galva vaidenasi kaip nosis, šnervės kaip akys, išilgai išpiešta burna kaip kitoks organas, smakras kaip ranka ir t. t.

Kai kuriuose Picasso kūrinuose galima pastebėti ar suprasti jautulingumą. Gal todėl gerbėjai jį laiko gyvybės poetu, o kritikai šizofreniku. Atrodo, kad šiek tiek tiesos yra abiejose pusėse.

G. de Chirico — Ariadne (1913) — sulieja praeitį su dabartimi. Vienuos be amžinos tylos nuotaika. Forma klasiška. Surrealizmas reiškiasi turinyje.

J. Miro — Personage, Animals and Mountains (1935) rodo vaiduokliško surrealizmo pavyzdį.

Tendencijos į romantiką ir groteską

Dailininkas, siekdamas gėrio, puola "blogį". Revoliucionieriai ir heretikai šiuo tikslu naudoja meistriską žodį. Tapytojas, "vengdamas turinio", tampa formos meistras. Drobė ir teptukas tampa labai gera priemone idėjoms skleisti.

Idealizavimas reiškiasi, kai dailininkas regi gėrį kokioje nors metafizinėje, socialinėje ar kultūrinėje vertybėje.

R. Dufy — Mogart's House on Salzburg (1916) rodo neabejotiną dailininko prisirišimą prie muzikos. Forma paveikslas puošni ir tikrai "romantiška". Efektas surrealistiškas.

R. de La Fresnay — Artillery (1911) pristato nuoširdų patriotizmą. Meistras, nepatyręs karo tikrovės, išgyveno militarizmo svaigulį. Forma — kilnusis kubizmas — tarp Cézanne ir Picasso.

Blogio puolimas reiškiasi ir tada, kai žmogutis, siekdamas tobulybės, draugiškai atskleidžia savo artimo silpnybes. Tai yra humoras ir groteska.

G. Rouault paveikslas Three Judges (apie 1907) nori atskleisti žmogučio nesugebėjimą ieškoti objektyviosios tiesos.

Paryžiaus Mokyklos Parodoje yra tik vienas J. Dubuffet paveikslas — Building Facades (1946) — puikus groteskos egzempliorius. Forma vaikiškai primityvi, bet aštriai durianti.

Kubizmo pradžia ir galas

Liet. Enc. sako, kad kubizmo

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, MARCH 19, 1966

SIETYNO DRAUGIJA

Praėjusio šimtmečio pabaigoje Suvalkijoje veikė slapta lietuvių draugija "Sietynas". Šią draugiją buvo sukūrę tų laikų Marijampolės apylinkės žymesnieji žmonės, tai ten ir daugiausia reiškesi sietyniečių veikla. Praėjus 35 m. nuo "Sietyno" įsisteigimo netikėtai ir man teko susipažinti su likusiais gyvais sietyniečiais. Buvo taip.

tėvai buvo Cézanne ir Seurat (žr. kubizmas). Tai pradžia, iš kurios Picasso ir Braque pradėjo žygį, kurio galo nematyti. Minėtas Woman with Pears parmentas greituoju matymo taško kilnojimu. Efektas groteskiškas. Tad toliau meistrai paveikluose ėmė architektūriškai grupuoti natūraliuosius objektus, gaudami "sintetišką kubizmą". Paaikškėjo, kad spalva tampa (o vargeli tu mano!) linijos tarnaitė. Ėmė rasti monochromiški (dviejų spalvų tarnyba — žingsnis į grafiką) paveikslai (žr. Lager — Woman with Cat).

Geram kubizmo egzemplioriui pagaminti reikia darbštaus talento. Tinginiai pripeckioja visokių geometriškų terlionių.

Ar yra prasmės spalvų meistrui vargti su visokiais zig-zagais? Atrodo, kad linijos išpažinėja nuo zig-zagų neatsisakys. Kubizmo galu dar nematyti. Tačiau spalvų meistras kada nors gali rimtai susidomėti Egipto senovės tradicija.

1927 m. "Lietuvos žiniuose" radau skelbimą, kad sietyniečiai ruošia Marijampolėje savo draugijos 35 m. sukakties minėjimą. Skelbime buvo pažymėta, kad kalbės dr. K. Grinius ir kiti tų laikų žymesni veikėjai. Ypatinai man buvo įdomu pamatyti buvusį Lietuvos prezidentą dr. K. Grinių ir pasiklausyti jo kalbos. Pakalbinau dar vieną jaunuolį ir skelbime nurodytą dieną išžygiavome į Marijampolę. Nors jau buvo žiema (gruodžio mėnuo) ir žemę dengė gerokas sluoksnis sniego, bet tas jauniems vyrams nieko nereiškę. Besikalbėdami nė nejutome kaip sukorėme 9 kilometrus kelio ir pasiekėme Marijampolės miestą.

Minėjimas vyko Bielablockio salėje. Jį suruošė buvusieji "Sietyno" nariai, talkininkaujami spaudos darbininko Kosto Stikliaus. Atidaromąjį žodį tarė žymiausias "Sietyno" steigėjas V. Šlekys, kuris apibūdino draugijos įsisteigimą, gyvavimą ir bylos eigą. Dr. J. Bagdonas priminė sunkius carinės Rusijos priešpaudos laikus ir lietuvių politinę ir visuomeninę veiklą. Dr. K. Grinius išsamiai apibūdino tautiečių kovas už lietuvių, žmonių teises ir spaudos gražinimą. Nuodugnai supažindino, kokia buvo anuometinė rusų policija, kaip ji persekiojo lietuvius, o ypač spaudos platintojus. Kalbėtojas kai kuriuos policijos veiksmus plačiau paryškino,

nurodydamas skirtumą, o kartais ir panašumą tarp buv. carinės Rusijos ir dabartinės policijos. Nors kam ir nelabai patiks, bet turiu priminti, kad tų garbingų vyrų susirinkime dalyvavo ir vienas aukštesnio laipsnio policijos pareigūnas. Tai priminė, kad kaip tų garbingų vyrų darbai buvo sekami caro laikais, taip sekami ir dabar laisvoje Lietuvoje. Žinoma, aš čia nekaltinu policijos, tik tautininkų vyriausybę, kuri įsakydavo daryti tokius veiksmus, kokius darydavo carinės Rusijos policija. Žinoma, ne visi, bet politinėje veikloje buvo ir panašių. Dr. K. Griniui kalbant, nors policijos pareigūnas ir nelabai jaukiai jautėsi, bet pastabų daryti nedrįso.

Kaip vėliau buvo rašyta spaudoje, tai sukaktuviniame minėjime dalyvavo šie sietyniečiai: dr. Kazys Grinius, dr. Juozas Bagdonas, Vincas Šlekys, Sergejus Matulaitis, Juozas Akelelaitis, Juozas Bulvičius, Feliksas Vitkauskas, Andrius Matulaitis, Vincas Bieskus, Sergejus Čėsna ir Kostas Stiklius. Tai beveik ir visi tais metais buvę gyvi sietyniečiai. Įdomių kalbų pasiklausyti publikos prisirinko pilna Bielablockio salė. Ypač daug matėsi jaunimo. Lietuvoje jaunimas į susirinkimus eidavo be jokių specialių raginimų bei kvietimų.

Pabaigai truputį susipažinkime su ta "Sietyno" draugija, kuri tiek daug baimės ir rūpes- (Nukelta į 6-tą psl.)

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE,	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAC, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

DR. J. BAGDONO VEIKLA ANGLIJOJE

(Jo gimimo 100-ųjų metinių proga)

Dr. J. Bagdonas gimė 1866 m. balandžio 6 d., Šlibinų kaime, Kybartų val., Vilkaviškio apskr. Tai šiemet sukanka 100 metų, kai gimė tas žymus mokslo žinogus, garsus visuomenės veikėjas, nenuilstantis spaudos darbininkas. Dr. J. Bagdonas, vengdamas ištrėmimo į Rusijos gilumą, pabėgo į užsienį ir kurį laiką darbavosi Anglijoje. Tad ta sukaktuvine proga ir noriu nors trumpai paminėti to žymaus darbuotojo veiklą Anglijoje.

Dr. J. Bagdonas, rusų žandarų persekiojamas, išbėgo į užsienį 1899 m. Pradžioje gyveno Vokietijoje, vėliau persikėlė į Paryžių. Ten gyvendamas pasivadino dr. Daumantu. Tuo laiku užsienyje gyvenantieji lietuviai jau buvo susitarę, kad reiklia dalyvauti Pasaulinėje Parodoje, kuri buvo numatyta ruošti Paryžiuje 1900 m. Buvo nutarta toje parodoje įrengti lietuvišką skyrių ir tam reikalui buvo sudarytas komitetas. Visas lietuviško skyriaus paruošiamasis darbas buvo pavestas alkikti ten gyvenančiam dr. J. Bagdonui. Taip pat jam buvo pavesta susisiekti su Anglijos lietuviais ir parinkti parodai eksponatų. Taip ir užsimezgė dr. J. Bagdonas pažintis su Londono ir kitų Anglijos vietovių lietuviais.

Tuo laiku Londono lietuviai jau buvo pradėję jungtis į bendrą lietuvišką darbą ir rūpinosi steigimu savų organizacijų. Jau buvo pradėjusi bręsti mintis, kaip atsiskirti nuo lenkų, turėti savo atskirą bažnyčią ir lietuvių kunigą. Šitame darbe jiems daug padėjo dr. J. Bagdonas, kuris, gyvendamas Anglijoje, buvo pasivadinęs dr. J. Norkūnu. Būdamas išsimokslinęs žmogus, jis darbu ir patarimais daug talkininkavo Londono lietuviams ir rūpinosi jų tikybiniais reikalais. Darbavosi paraprijos komitete, padėjo paruošti paraprijinės draugijos įstatus ir daug pagelbėjo rimtais patarimais. Dalyvavo sąsate delegacijų, kurios vykdavo pas vietos kardinolą prašyti, kad lietuviams leistų įsigyti atskirą nuo lenkų bažnyčią ir turėti lietuvių kunigą. Dalyvaudavo Londono ir jo priemiesčių lietuvių susirinkimuose, sakydavo kalbas ir aiškino, kaip reikia prvesti susirinkimus. Paskaitose ir pasitarimuose daug aiškino, kas yra Lietuva, kokia jos praeitis ir kad mes patys taip pat esame lietuviai. Ir jo išjudinti Londono lietuviai pradėjo sutartinai ir bendrai spręsti lietuviškus reikalus. Išmoko vesti pasikalbėjimus apie turimą darbą, uždarbius ir prasidėjo tarpusavyje bendradarbiavimas. Rašė laiškus pažįstamiems ir straipsnius į lietuvių spaudą, kviesdamas kunigus, kad atvyktų aptarnauti Londono lietuvių dvasinius reikalus.

Ir taip beveik vien tik jo dėka viso pasaulio lietuviai sužinojo Londone gyvenančių lietuvių rū-

pesčius ir stengėsi jiems padėti. Padėjo paraprijinės draugijos komitetui išleisti knygutę "Paraprija ir Kunigas". Kuomet negalėdavo su londoniškiais gyvu žodžiu pasitarti, tai parašydavo su rimtais patarimais nuoširdžius laiškus. Tais laikais dr. J. Bagdonas (Dr. J. Norkūnas) ir kun. T. Banaitis buvo didžiausi Londono lietuvių dvasinių ir tautinių reikalų gynėjai.

1899 m. spalio 29 d. dr. J. Bagdonas pastaugomis Londone buvo įkurta "šviesos Draugystė". Pirmąją valdybą sudarė: J. Norkūnas — pirm., L. Topilaitis — sekr., K. Šeštokaš — išdėininkas. Draugijos tikslas buvo skleisti tautiečių tarpe švietimą ir mokslą, platinti laikraščius, knygas, ruošti paskaitas, steigti knygynus, mokyklas ir p. Draugija platino "Vienybę Lietuvininkų", "Lietuvą", "Varpą", "Čkininką" ir kitus laikraščius. Lietuvių spaudos agentūros vedėju buvo J. Baronaitis, gyv. 5 Princes Place, Queen's Buildings, Bethnal Green, London, E. 2.

Dr. J. Bagdonas daug padėjo ir Škotijos lietuviams. Darė žygių, kad ir Škotijos lietuviai galėtų turėti savo atskirą parapriją ir nuolatinį lietuvių kunigą. Skatino žmones skaityti ir platinti lietuvių spaudą ir joje bendradarbiauti. Jo paraginti lietuvių spandoje pradėjo pirmieji bendradarbiauti P. Bancevičius, V. Kisielius, L. Šleinis, J. Lebedis, Širvidas ir kt. Glasgove gyvenantis žurnalas J. Montvila vedė spaudos agentūrą ir 1899 m., talkininkaujamas kun. Varnagiro, pradėjo leisti laikraštį "Vaidelytė". Tai buvo pirmas lietuvių laikraštis Anglijoje. Jo išleista, rodos, 9 numeriai.

1899 m. rugpjūčio mėn. dr. J. Bagdonas ir kitų pastaugomis įkurta Škotijos "šviesos Draugystė". Tai buvo gan stipri ir veikli organizacija, kuri gyvavo iki 1917 m. Turėjo chorą, muzikos kuopeles, statė vaidinimus ir platino spaudą. 1905—1906 m. "šviesos Draugystė" kartu su "Varpo" bendrove leido Škotijoje laikraštį "Laikas". Jį redagavo Benjaminas Andra, vėliau J. Gegužis. To laikraščio buvo išleista 35 numeriai. Jo leidimą gan daug parėmė ir dr. J. Bagdonas. 1902 m. "šviesos Draugystė" savo lėšomis išle-

Viktoro Petravičiaus senesnis lino raižinys

do dvi caro valdžiai priešingas knyguotes: "Rykštės" ir "Seno kareivio pasakojimas".

Dar tenka paminėti, kad 1929 m. pabaigoje "šviesos Draugystė" vėl buvo Škotijoje atgaivinta. Tuo kartu senajai išėvijai atėjo į talką jau Škotijoje gimęs jaunimas. Atgaivinta draugija 1930 m. vasario 16 d. pradėjo leisti paveiksluotą mėnesinį žurnalą "Naujas Laikas". Jį redagavo senosios išėvijos veikėjas P. Bacevičius ir Škotijoje gimęs ir ten mokslus baigęs jaunuolis J. Stepanaškas. Žurnalas buvo 24 puslapių didumo ir spausdinamas lietuvių ir anglų kalbomis. Jo puslapiuose buvo daugiausia nagrinėjami istoriniai ir kultūros klausimai. Dauguma iliustracijų lietė Škotijos lietuvių gyvenimą. Išleista, rodos, 8 ar 9 numeriai.

Kaip matome iš šios trumpos apžvalgėlės, tai dr. J. Bagdonas veikla plačiai rišasi ir su Anglijos lietuvių gyvenimu. Jo vardas bus įrašytas į Anglijos lietuvių istorijos lapus neišdildomomis raidėmis.

V. Vytenietis

SIETYNO...

(Atkelta iš 5-to psl.)

čių sukėlė rusų žandarams. Draugijos sumanytojas ir steigėjas buvo Vincas Šlekys-Stagaras iš Mokolų kaimo. Steigtą draugiją mintis kilo apie 1892 m. Kiti tos draugijos steigėjai: Juozas Kačergius, Tursučių km. Sergiejus Čėsna, Būdviečių (Čėsny) km. ir Kazys Senkus, Bliūdžiškių (Žagariškių) km. Apie 1894 m. draugija jau pradėjo pilnai veikti. Susiorganizavo 8 skyriai, kurie turėjo apie šimtą narių. Draugijos tikslai: gauti iš užsienio lietuvių spaudą ir ją platinti. Steigti kaimuose knygynėlius ir žadinti norą, kad lietuviai pamėgtų ir skaitytų lietuviškas knygas ir laikraščius. Skelbti pasauliui rusų daromas lietuvių tautai skriaudas. Visa veikla buvo daroma slapta. Apie 1897 m. Marijampolės žandarų viršininkas, rotmistras Vonsiackis, susekė "Sietyno" veiklą ir prasidėjo suėmimai ir tardymai. Vonsiackio nuomone, tai buvo slapta politinė draugija, kuri norėjo atskirti Lietuvą nuo Rusijos. "Sietyno" byla baigėsi 1899 m. pavasarį. Nukentėjo apie 35 asmenys.

Nuo tų pirmųjų "Sietyno" dienų jau prabėgo beveik trys ketvirtadaliai šimtmečio ir vargu ar bent vieną sietynietį rasime gyvųjų tarpe. Bet jų skelbtos gražios idėjos ir nuveikti darbai amžiams pasiliks lietuvių atminime.

V. Vytenietis

SIUNTINIAI
I
LIETUVĄ

DOVANAS VELYKOMS

SAVO ARTIMIESIEMS

SIŪSKITE JAU DABAR

IR TIK PER

CENTRAL PARCEL SERVICE INC.,

kurio pagrindinė įstaiga yra

220 SOUTH STATE STREET

Telef.: WA 2-9354,

gi miesto pietinės dalies skyrių rasite

2618 WEST 63rd STREET

Telef.: WA 5-2466

TURIME VPATINGAI GAUSŲ PASIRINKIMĄ PREKIŲ
SIUNTINIAMS SUDARYTI.
APŠILANKYKITE PAS MUS IR VIETOJE IŠTİKINKITE.

GARANTUOTA
SIUNTINIŲ PRISTATYMA
TRUMPIAUSIU LAIKU
ATLIEKAME JAU
NET 19 METU

ABSTRAKTĄ NEBŪTINAI SUPRASK, BET PRIE JO PRIPRASK

ALGIRDAS BUDRECKAS

Dailininkų skaičius auga, kaip grybai po lietaus. Kiekvienas iš jų neatsilieka viens nuo kito, kiekvieno svajonė kuo greičiau pasireikšti visuomenėje, — žinoma, suruošti parodą ir kuo daugiausia įsiūlyti ir parduoti paveikslų. Ddžingū ir malonu, kad ir tokiu būdu stengiamasi išjudinti ir pagyvinti mūsų lietuvišką gyvenimą, tik gaila, kad nedaug jų puoselėja meną mūsų tautos bei tėvynės motyvais.

Per meną siekiama daugiau ar mažiau grožio. Dailininkas per savo kūrinius atskleidžia žmogui — žiūrovui kiek galima daugiau prasmingus buities aspektus. Intuityviai pažintas kūrinys suteikia grožinę arba estetinę emociją. Nemaža iš mūsų dailininkų turi pripaišę daugybę paveikslų, kuriems ne tik esmės, formos, bet ir pavadinimo dar nesurasta. (Forma yra kūrinio esmė, grožio pradai). Paklausti, kodėl taip daro — paišo, beveik be išimties teigia, kad tai yra jų dvasinio išsilieji- mo ir iliuzijos kūrybos rezultatai, prisidengdami kraiste abstrakcijos — abstrakcinio meno ir yra sukūrę tuos "sedevrus". Atsirado, net tokių menininkų, kurie garsus bando piešti per ekspresionistinį ir semi-abstrakcinį meną ir tai daro tik dėl to, kad mažiau įgudusiems ir patyruotiems mene būtų lengviau surasti kūriny formų, patraukiančių jų dėmesį. Tai netiesa, nes viso to nutapyti negalima. Mūsų akys nėra dar tokios tobulos, kad matytų garsą. Gal kada nors ir patobulės, bet tai evoliucija parodys. Kurkite ir nesistenkite įtikinėti, per abstrakcinį ar tai semi-abstrakcinį meną savo puikius "sedevrus" ir vėliau nereikalaukite tylios kontempliacijos iš meno

stebėtojų ir neužmirškite ant visados, kad menas ir jo formos prasideda žmoguje ir turi baigtis protingoje būtybėje.

Šiandien ne vienas iš jų teigia, kad abstraktas yra šių laikų menas ir niekas jo nesunaikins, ir visi, kurie to neįvertina, yra neišmanėliai, nepriaugę prie esamos kultūros ir nieko nesupranta. Nevienas iš tos srities tapytojas bando įtikinti, kad tai didis menas ir net maldaudami prašo, kad jei negalima suprasti, tai nors prašo prie jo priprasti. Visokie "izmų" paišytojai aiškina, kad žiūrovai jų sukurtų "sedevrų" nesupranta. Čia ir glūdi svarbiausia, kad stebėtojus tais absurdais ir nesąmonėmis neįtikinsit, nes sveikai galvojančias tuo nepatikės.

Kad abstraktus menas yra šių laikų menas, tai grynas melas, nes meno pradžia yra susijusi su abstrakcija, su simboliu, tad yra suprantama, kad tai nėra naujas menas ir naujų kelių ieškojimas ar atradimas, bet žinomas nuo amžių ir buvo vartojamas net urvinių žmonių laikais. XX amžiaus kultūroje ir civilizacijoje pergyvenam didžiuosius laimėjimus: televiziją, atomą, erdvės užkariavimą ir t. t. Tai progresas, bet negalim pasigirti meno srity, ir drįstu teigti, kad gyvenam regresu ir grįžtam į primityvų meną — urvinio žmogaus laikų meną, tai tikras dekadenco laikotarpis. Įvairūs bičnikai atrodo, kaip iš akmens amžiaus žmonės ir jų gerbėjai bei pasekėjai. Tai valstybių ir tautų nelaimė ir problema. O jie yra kaip tik tų visų "izmų" urvinių laikų žmogaus meno garbintojai ir pasekėjai. Tikras menas — tapyba yra išdava grožio ir tiesos, o nesant

tiems atributams, toks menas anksčiau ar vėliau yra pasmerktas mirčiai.

Parodos dalyviai tikisi ką nors visad iš dailininko, o ypač iš tų, kurie pirmą kartą ruošia parodą. Toks menininkas visokeriopai negali apvilti žiūrovų, todėl jo parodoje išstatyti paveikslai turi įtikinti, kad jie yra meniški, o ne diletanto ar nemokšos darbai. Dailininkai su tuo dažnai nenori sutikti, betgi žiūrovas yra kviečiamas į parodą ne tam, kad tik pasižiūrėti, bet ir tam, kad menininką įvertinti, jo kūrinius suprasti, juos pamilti ir net nuosavybėn įsigyti. Vargas tokiam dailininkui, apie kurį rašys, kad ir didžiausio "izmo" meno žinovas ir parašys geriausią recenziją ir dėš lauro vainiką jam ant galvos, bet visuomenės - daugumos nebus suprastas ir pripažintas, nes abstraktas buvo jai naudojamas gilioj senovėj, kaip primityvių žmonių menas.

Jeigu tikrasis menas, arba kaip "istai" vadina "fotografinis menas" būtų jau toks pasenęs ir bevertis, tai Vatikanas nebūtų dėjęs didelių pastangų pakuoti kaip brangenybę Michelangelo Pietą ir transportuoti per marias, kad žmonės galėtų nors trumpam turėti sielos šventę. Ir šiandien milijonai, aplankę parodą, paklausti, kas

jiems didžiausią įspūdį padarė, beveik drįsčiau teigti, kad iš jų visų atsakymas būtų "Pieta".

Kai po didelių prašymų Prancūzijos vyriausybė padarė malonę ir atvežė "Mona-Lizą", tai ilgiausios žmonių eilės slinko pro paveikslą, kad nors trumpu žvilgsniu pasigrožėti ta Leonarda da Vinci besišypsanti ponios "Fotografija" — tuo tarpu prie klekų — brūkšnių ir senų skardinių "simfonijų" eilių nematomė.

Neverta daug laiko gaišti rašant apie abstraktų meną, nes jau jam yra pakaitalas pop-menas, kuris dar rafinuočiau ir įmantriau pavaizduoja savo "sedevrus", panaudodamas tam ištuštintas konservų dėžutes, sąslavų bačkas ir panašiai. Tad matom prie kokios beprotybės ir išsigimimo nueita.

Tikras menas nemiršta kaip žmonės, tai byloja praeitis ir jos istorija. Tad menas, kuris atstovauja grožiui ir tiesai tikrai pasiliks per amžius.

● Negirk dienos be vakaro, o marčios be metų.

● Ką vasarą koja nuspyrė, žiemą suvalgė.

● Prie barzdos reik ir lazdos.

GERIAUSIAS METŲ PREKES

DOVANAS JŪSŲ GIMINĖMS IR ARTIMIESIEMS USSR

Jūs galite pirkti firmoje PODAROGIFTS, INC. Jūsų patarnavimui PODAROGIFTS, INC parodų salėje tik ką gauti "LAIMĖTOJAI" tarpfaulinėse

PARODOSE:

Susipažinkite su naujaisiu modeliu automobilio "MASKOVIČ" — jis neapvils jus bet kokiame kelyje.

Apžiūrėkite pagerintos kokybės MOTOCIKLĄ "12-PLANETA". — TELEVIZIJOS aparatai naujausios konstrukcijos. FOTO APARATAI — su patobulintais objektyvais, pagamintais iš ypatingo stiklo. — Ekonomiški ŠALDYTUVAI. — Elegantiški KAILIŲ PALTAI ir KEPURĖS iš pagarsėjusių rusiškų kailių. — AUDINIAI įvairiausių spalvų ir raštų. — Pagarsėję rusiški DELIKATESAI: grūdinė ikra, konservuoti krabai "ČATKA" ir "AKO", o taip pat kiti maisto produktai.

VISA TAI JŪS GALITE PIRKTI PAS MUSI!

Pirktos prekės pristatomos Jūsų giminėms SPECIALIOMIS ATPIGINTOMIS KAINOMIS — NERIBOTAS KIEKIS — BE MUITO — BE KITŲ MOKESČIŲ. — PODAROGIFTS, INC. garantuoja skubų, tikslių dovanų pristatymą ir pranešimą apie jų gavimą.

Reikalaukite naujų mūsų katalogų, kuriuose rasite pasirinkimui daugybę pramonės gaminių ir maisto produktų.

DOVANŲ PAŽYMĖJIMAS — geriausias būdas užsakyti dovanas savo giminėms USSR!

- JIS ŽYMIAI SUPRASTINS užsakymų formalumus.
- IŠPILDYS bet kokius Jūsų giminėms pageidavimus.
- PATENKINS juos pasirenkant užsakytų prekių pagal savo skonį ir jų kokybę.
- PADEŠ suderinti Visasąjunginės importo - eksporto "VNEŠPOSYLTORGUI" priimti užsakymus kitų žmonių prekėms, nenurodytoms kataloge.
- NUSTEBINS JUS SAVO PIRKĖJIŠKA SPECIALYBE.

Išimtinai palankiomis kainomis — KELIALAPIAI Jūsų artimiesiems, gyvenantiems USSR į PUKIAUSIUS KURORTUS SOVIETŲ SAJUNGOJE. Jų vaizdai išstatyti Parodinėje Salėje — PODAROGIFTS, INC.

Rašykite, skambinkite, reikalaukite informaciją iš PODAROGIFTS, INC., vienintelės firmos JAV-se, turinčios specialią sutartį su V/O "VNEŠPOSYLTORG" išpildyti dovanų užsakymus Jūsų giminėms USSR.

PODAROGIFTS, INC.

220 PARK AVENUE SOUTH (corner 18th Street)
New York, N. Y. 10003. Phone 212 - 228-9547

Sportininkas Bob Mathias Bakersfield, Cal., susirinkime pareiškė, kad jis bus respublikonų partijos kandidatas ateinančiuose rinkimuose. Jam padeda sen. George Murphy.

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

GERA V. PETRAVIČIAUS PARODA

Estetinės minties realistas — pasakotojas

Praėjusį šeštadienį buvo atidaryta dail. Viktoro Petravičiaus 60-ties metų amžiaus sukurtinė grafikos darbų paroda "69" Meno galerijoje, 2612 W. 69 gat. (naujojoje Orentų galerijoje, dabar vyksta ir dailės pamokos).

Išstatyta 60 darbų, kaip dera 60 metų jubiliumui, iš senesnio laikotarpio lino ir medžio raižinių ir vėlesniu laiku sukurtų spalvotų litografijų. Reikia pasidžiaugti Petravičiaus išradinimumu, naujumu, temų įvairumu ir technikos meistriškumu. Vėlesnėse spalvotose litografijose duslios spalvos, ypač mėlynosji prasiveržia iš gilumos, lyg vitražo stiklo kampelis, geltona ar žalia įneša šiltesnio spalvinio elemento. Kad ir kuklios spalvos paveiksle sudaro paslaptinę tarp juodo balto ir spalvų mistiką, kaip ir kiti Petravičiaus paveikslai kalba, pasakoja, spontaniškai perkelia į estetišką pasaulį — aukštesnę meno kategoriją. Jo figūros virsta kažkokiais senovės šventaisiais, kuriems vieta būtų ant muziejaus sienų.

Su kiekvienu nauju savo kūrybos etapu Petravičius dvasioje jaunesnis, nežiūrind to, kad š. m. gegužės 12 d. jam sueis lygiai 60 metų amžiaus. Petravičiaus kiekviena pastanga, taip kaip prancūzų dailė, dvelkia nauju pavasariu, jaunatve, šviežumu, naujumu, energija ir sodriu spalvingumu. Petravičius išsiskiria iš kitų savo neskaitytųjų grafikų Kauno Meno mokyklos pionierių, savo laiku sudariusių "Formą", "Ars" grupę, vėliau vadinosi Dailės Institutu, kuris dabar nerodo jokios veiklos. Gal būt, gimęs po palaimita Kūrėjo globa, atliko labai dėkingą misiją grafikos srityje. Daug ką (ir mane) intriguodavo senesnioji juodabaltas Petravičiaus grafika, tai spalvotos litografijos ir nauji medžio raižiniai įspūdingesni. Petravičiaus spalvoto darbo technika sudėtingesnė negu anksčiau buvo. Linijos švelniai atskiria plokštumas — dingsta ir vėl iškyla tarp subtilių tonų, lyg tapyboje. Paveikslai daugiausia trijų matavimų. Vieni darbai sukomponuoti sekcijomis, kiti vientisiniai, kur paveikslas visumą sudaro stambesni objektai, — figūros, kurių vaidina savo vaidmenį. Dangelis atveju turi dekoratyvinį stilių, kas yra būdinga Petravičiaus kūryboje. Nėra pasakubomis atlikti darbai; kiekviena paveikslas kertelė, plokštumos, tonai ar linija gerai ap-

galvoti. Pavyzdžiui, "Tvėrėjo mintys" (kat. nr. 20), "Nesibaigianti kančia" (nr. 2), iš ciklo "Čičinsko dvaras", "Dainų" ciklas ir kt. bei pora mozaikų tautiniais motyvais papildo parodą.

V. Petravičiaus produktyngas kūrybos laikotarpis; jo stilius ir kūryba nekelia abejonių dėl estetinės kontempliacijos dar ir tuo atveju, kad jis turi komunikaciją su tikrove, natūralistiniu ekspresionizmu, pagaliau su lietuviška aplinka bei visuomene. Žinoma, turime ir daugiau pirmaeilį lietuvių dailininkų. Iš senesniosios kartos — tapytojus Galdiką, Vizgirdą, Varną. Iš grafikų statyčiau pirmą eilę Petravičių. Bet vienas neatsargus žingsnis į kraštutinį bedaiktškumą, gali nužudyti dailininką. Tada jis gali užgesinti savo kūrybinę liepsnelę, neturėtų ko kurti. Kas sukuria ką nors naują, dar nereikia, kad jau ir menas. Menas aukštesnis už paveikslą. Žinoma, ne kiekvienas ir Petravičiaus kūrinyse yra šedevras, bet jis turi pajėgų kurti meną.

Viktoras Petravičius gimė 1906 m. gegužės 12 d. Bedalių kaime, Šakių apskr., 1935 m. baigė Kauno Meno Mokyklą ir Dobužinskio studiją grafikos, dekoracijos skyrių. 1938 m. Parvyžiūje studijavo Conservatoire Nationale des Arts et Metiers ir Ecole Nationale Supérieure des Beaux Arts. Laimėjo Grand Prix premiją. Lankėsi Italijoje, Šveicarijoje. Dėstė Kauno Taidomosios dailės institute. 1941-44 m. Vilniaus Dailės Akademijoje ėjo direktoriaus pareigas. 1945 m. Unros Dailės Akademijoje Miunchene davė dailės pamokas.

Petravičiaus darbų turi įsigiję keli muziejai, meno kolekcionieriai ir privatūs žmonės. Dalyvavo tarptautinėse dailės parodose. Daug lino ir medžio raižinių darbais iliustravo neperiodinius leidinius, darė knygų apipavidalinimus ir kt.

Baigiant norisi palinkėti kolegai Viktorui Petravičiui sulaukti daug spalvingų gegužių ir pavasarių!

Parodos kataloge išspausdintas K. Bradūno eilėraštis, dedikuotas Petravičiui — "Medžio Raižinys".

Paroda tęsis iki kovo 27 d. m. š.

HENRI MATISSE DIDŽIOJI PARODA

Kovo 10 d. su kvietimais atėjo labai daug žmonių į Henri Matisse parodos išvakarės Chicago Meno Institute. Institutas turi 33,000 rėmėjų, vad. "Members". Ta proga rėmėjams buvo surengtos paskaitos apie Matisse kūrybą, kurias skaitė

Dailininkas Viktoras Petravičius, kuriam šiemet gegužės 12 d. sueina 60 metų. Sukurtinė Petravičiaus darbų paroda dabar vyksta "69" Meno galerijoje, Marquette Parke.

ŠIANDIEN ATIDAROMA JAUNŲJŲ DAILININKŲ KLUBO NARIŲ PARODA

Jaunieji lietuvių dailininkai, susibūrę į Jaunų Dailininkų Klubą, šį vakarą 7:00 val. atidaro ketvirtą savo narių dailės parodą Čiurlionio galerijoje, Jaunimo Centre.

Paroda mielai laukiama ir bus įdomu pamatyti. Bus skiriamos premijos už geriausius kūrinius. Tam tikslui sudaryta juro komisija, kurioje sutiko

dalyvauti dail. Balukienė, V. Virkau ir Bernardas Prapuolenis.

Jaunųjų dailininkų tarpe yra jau pasižymėjusių savo darbais. Kai kurie anksčiau dalyvavo kolektyvinėse parodose.

Paroda tęsis iki kovo 27 d. Bus kasdien atdara nuo 7 iki 9 val. vak. Savaitgaliais — nuo 11 r. iki 10 v. vakaro.

Daily News meno redaktorius Franz Schulze Fullerton salėje (ten pat muziejuje). Dėl per gausaus žmonių atsilankymo, paskaitos buvo pakartotos tris kartus, nes į salę, kuri talpina per tūkstantį žmonių, per tris paskaitas visi negalėjo sutilpti.

Šioje Matisse (didžiausia Instituto istorijoje) parodoje išstatyta 92 tapybos darbai, 47 bronzos skulptūros, 83 piešiniai ir 124 litografijos, kolažai, iliustruotos knygos. Henri Matisse gimė 1869 m., mirė 1954. Paroda baigsis balandžio 24 d.

IR ALUMNAI BYLINĖJASI

Chicago Meno Instituto Alumnų draugija susikūrė dar 19-tam šimtmečiu. Turėjo daug narių ir nario mokeskis buvo mažas. Dabar narys moka \$5.00 per metus. Nariai atleidžiami nuo mokesčio į parodas, paskaitas. Gauna muziejaus informacinį biuletinį ir metinių muziejaus apyskaitų bei kitokių informacinius leidinius.

Praėjusiais metais alumnų draugijoje atsirado opozicija, kuriai vadovauja jauni kolegos. Jie pakaltino dabartinę d-jos pirmininkę Doris Serrins "atsilikimu nuo progreso", nežiūrind to, kad kasmet valdyba rengdavo paskaitas, seminarus, narių darbų parodas Marina City Design Centre patalpose. Visi tie dalykai buvo nemokamai. O iš narių metinio mokesčio pajamos atiduodamos

gabiems studentams stipendijoms.

Prie opozicininkų prisidėjo ir kai kurie fakulteto nariai, reikalaudami reformų alumnų dr-joje. Po praėjusių metų gegužės mėnesio kelių triukšmingų posėdžių, byla atsidūrė teisme. Teismas patarė šį mėnesį susirinkti besiginčijančioms pusėms ir nubalsuoti, kad žinoti, kuri pusė atsvers daugumą balsų. Taip pat ir finansinė atsakomybė pavesta teismo žinion.

Opozicininkai siuntinėja nariams laiškus su fakulteto narių autografais, agituodami balsuoti už jų statomus kandidatus į valdybą. Jie daug reformų siūlo, net prieš ežero statyti modernius rūmus meno mokyklai, nes, girdi, dabartinės Meno Instituto patalpos neatitinkančios moderniam mokslui. Pasauly didžiausia meno mokykla negalinti progresuoti kai 6,000 studentų dirba nepalankiose sąlygose.

● Ko aklas verktų, jei kelią matytų.

● Menka žolė išdygsta nesėjama.

● Visų dantys balti.

